

BRANGIOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS TECHNOLOGIJOS

BRANGŪS DIAGNOSTINIAI ULTRAGARSINIAI PRIETAISAI

2020 M.

SVEIKATOS TECHNOLOGIJŲ SKYRIUS

2021

IŽANGA

Vykdydama nacionalinę sveikatos politiką bei remdamasi Pasaulio sveikatos organizacijos rezoliucijos „Sveikatos priežiūros technologijos“ (WHA60.29) rekomendacijomis Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Akreditavimo tarnyba) nuo 2010 m. liepos 1 d. renka ir sistemina duomenis apie Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigose naudojamas brangias sveikatos priežiūros technologijas.

Brangioms sveikatos priežiūros technologijoms priskiriamos medicinos priemonės (pozitronų emisijos tomografai, linijiniai greitintuvai, magnetinio rezonanso tomografai, gama kameros, angiografai, kompiuteriniai tomografai, mamografai, diagnostinės rentgeno ir diagnostinės ultragarsinės medicinos priemonės (prietaisai) (toliau – prietaisai)), kurių įsigijimo kaina su PVM (įskaitant priedus) viršija 28.962 eurus ir su kuriomis teikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos visiškai ar iš dalies apmokamos iš PSDF biudžeto lėšų.

Akreditavimo tarnybos renkami duomenys apie brangias sveikatos priežiūros technologijas, apima **pagrindinę informaciją** apie medicinos priemones: tipas/ modelis, serijos/ partijos nr., CE ženklas, gamintojas, pagaminimo, įsigijimo ir naudojimo pradžios datos ir **papildomus duomenis** apie brangias sveikatos priežiūros technologijas: technines charakteristikas, naudojimo intensyvumą (laiką), atliekamų tyrimų (procedūrų) skaičių, įsigijimo ir naudojimo išlaidas.

Sveikatos priežiūros įstaigų pareiga teikti duomenis ir jų teikimo tvarka yra reglamentuota Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383 „Dėl medicinos prietaisų instaliavimo, naudojimo ir priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2016-02-17 įsakymas Nr. V-27) ir Akreditavimo tarnybos direktoriaus 2014 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. T1-954 „Dėl duomenų apie naudojamus medicinos prietaisus registravimo ir pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2021-05-12 įsakymas Nr. T1-1369).

SANTRAUKA

Šioje analizėje apžvelgiamos Lietuvos asmens sveikatos priežiūros įstaigose naudojamos brangios sveikatos priežiūros technologijos – brangūs diagnostiniai ultragarsiniai prietaisai (toliau – DUP) – ir analizuojami su šių technologijų naudojimu susiję duomenys, remiantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383 „Dėl medicinos prietaisų instaliavimo, naudojimo ir priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2016-02-17 įsakymas Nr. V-27) ir Akreditavimo tarnybos direktoriaus 2014 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. T1-954 „Dėl duomenų apie naudojamus medicinos prietaisus registravimo ir pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2021-05-12 įsakymas Nr. T1-1369). Remiantis šiais teisės aktais, renkami ir analizuojami duomenys apie **brangius diagnostinius ultragarsinius prietaisus**, kurių įsigijimo kaina su PVM (įskaitant priedus) viršija 28.962 eurus ir su kuriais teikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos visiškai ar iš dalies apmokamos iš PSDF biudžeto lėšų. Brangūs DUP pagal technines charakteristikas gali būti stacionarūs arba mobilūs (1), analoginiai, skaitmeniniai arba hibridiniai (2), 2D, 3D arba 4D vaizdo apdorojimo režimo (3), su doplerio režimu arba be doplerio režimo (4).

Analizės metodika. Atliekant brangių DUP 2020 m. apžvalgą, buvo išanalizuoti viešųjų ir privačių sveikatos priežiūros įstaigų (SPI) nustatyta tvarka pateikti duomenys. Atliekant šių priemonių naudojimo intensyvumo vertinimą vadovaujamosi Akreditavimo tarnybos direktoriaus patvirtintais brangių sveikatos priežiūros technologijų naudojimo intensyvumo vertinimo rodikliais (2017 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. T1-283 „Dėl brangių sveikatos priežiūros technologijų naudojimo intensyvumo vertinimo rodiklių“). Papildomai buvo remiamasi Lietuvos statistikos departamento, Radiologinės ir elektromagnetinės pramonės Europos Koordinavimo komiteto (COCIR) ir Kanados radiologų asociacijos rekomendacijomis.

Rezultatai. 2020 m. Lietuvos SPI buvo naudojami 941 brangus DUP. 1 mln. gyventojų teko vidutiniškai 337 prietaisai. 2020 m. pradėti eksploatuoti 63 nauji brangūs DUP, kurių bendros įsigijimo išlaidos sudarė 4.207.643 EUR. Daugiausia brangių DUP buvo eksploatuota Vilniaus apskrityje (316 DUP; 34 %). Vidutinis brangių DUP eksploatacinis amžius 2020 m. Lietuvoje – 7,5 m. Bendras Lietuvos brangių DUP pasiskirstymas pagal eksploatacinio amžiaus kategorijas 2020 m. iš dalies neatitiko COCIR rekomendacijų. Lietuvoje iš esmės naudota santykinai per daug brangių DUP, kurių eksploatacinis amžius yra daugiau kaip 10 m. ir santykinai per mažai brangių DUP, kurių eksploatacinis amžius neviršija 5 m.

2020 m. su 941 brangių DUP buvo atlikta 1.549.018 tyrimų. Daugiausiai tyrimų atlikta Vilniaus apskrityje, sudarančią 37 % visų Lietuvoje atliekamų tyrimų.

Iš 2020 m. naudotų brangių DUP daugiau nei pusę (60 %) sudarė mobilaus tipo ir 40 % stacionaraus tipo DUP. Dauguma brangių DUP buvo skaitmeniniai (87 %), ir turėjo 2D prietaisų vaizdo apdorojimo režimas (70 %). Dauguma (97 %) 2020 m. naudotų brangių DUP turėjo doplerio režimą.

SANTRUMPOS

Akreditavimo tarnyba – Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos (VASPVT);

DUP – diagnostinis ultragarsinis prietaisas;

OECD – Tarptautinė Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. *Organisation for Economic Co-Operation and Development*);

SPĮ – sveikatos priežiūros įstaiga;

VšĮ – viešoji įstaiga;

VUL – Vilniaus universiteto ligoninė.

TURINYS

IŽANGA.....	2
SANTRAUKA	3
SANTRUMPOS	4
LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	6
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	7
I. BRANGŪS DUP LIETUVOS SPI	8
1. BRANGIŲ DUP SKAIČIUS LIETUVOJE	8
2. BRANGIŲ DUP PASISKIRSTYMAS PAGAL APSKRITIS.....	8
3. BRANGIŲ DUP PASISKIRSTYMAS PAGAL PAGAMINIMO METUS.....	9
4. BRANGIŲ DUP PASISKIRSTYMAS PAGAL ĮSIGIJIMO METUS.....	10
5. BRANGIŲ DUP PASISKIRSTYMAS PAGAL EKSPLOATACINĮ AMŽIŲ	10
6. BRANGIŲ DUP PASISKIRSTYMAS PAGAL TECHNINES CHARAKTERISTIKAS	12
7. NAUDOJIMO INTENSYVUMAS (TYRIMŲ IR NAUDOJIMO VALANDŲ SKAIČIUS)..	14
8. BRANGIŲ DUP ĮSIGIJIMO KAINA.....	16
BRANGIŲ DIAGNOSTINIŲ ULTRAGARSINIŲ PRIETAISŲ NAUDOJIMO LIETUVOS SPI IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	17
LITERATŪRA.....	19

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Brangių DUP skaičius Lietuvos SPI (2020 m.).....	8
2 lentelė. Brangių DUP eksploatacinio amžiaus vertinimas pagal COCIR rekomendacijas	11
3 lentelė. Brangiais DUP atliktų tyrimų skaičius (2020 m.)	14
4 lentelė. DUP naudojimo intensyvumo vertinimas	15

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Brangių DUP skaičius apskrityse (2020 m.)	8
2 pav. Brangių DUP pasiskirstymas 100.000 gyv. apskrityse (2020 m.)	9
3 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal pagaminimo metus (2020 m.)	9
4 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal įsigijimo metus (2020 m.)	10
5 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal eksploatacinio amžiaus grupes (2020 m.)	11
6 pav. Brangių DUP eksploatacinio amžiaus (metais) vidurkis apskrityse (2020 m.).....	12
7 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal tipą (2020 m.)	12
8 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal veikimo tipą (2020 m.)	13
9 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal vaizdo apdorojimo režimą (2020 m.)	13
10 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal doplerio režimą (2020m.).....	13
11 pav. Brangių DUP tyrimų skaičius apskrityse (2020 m.)	14
12 pav. Brangių DUP tyrimų skaičius tenkantis 1 tūkst. gyventojų (2020 m.)	15

I. BRANGŪS DUP LIETUVOS SPI

1. BRANGIŲ DUP SKAIČIUS LIETUVOJE

Akreditavimo tarnybos duomenimis, 2020 m. buvo naudojami 941 brangus DUP. 864 DUP buvo naudojami viešosiose SPI, o privačios SPI pateikė duomenis už 77 brangius DUP.

Remiantis Lietuvos statistikos departamento gyventojų skaičiaus duomenimis [1], 2020 m. 1 milijonui šalies gyventojų teko vidutiniškai 337 brangūs DUP (1 lent.).

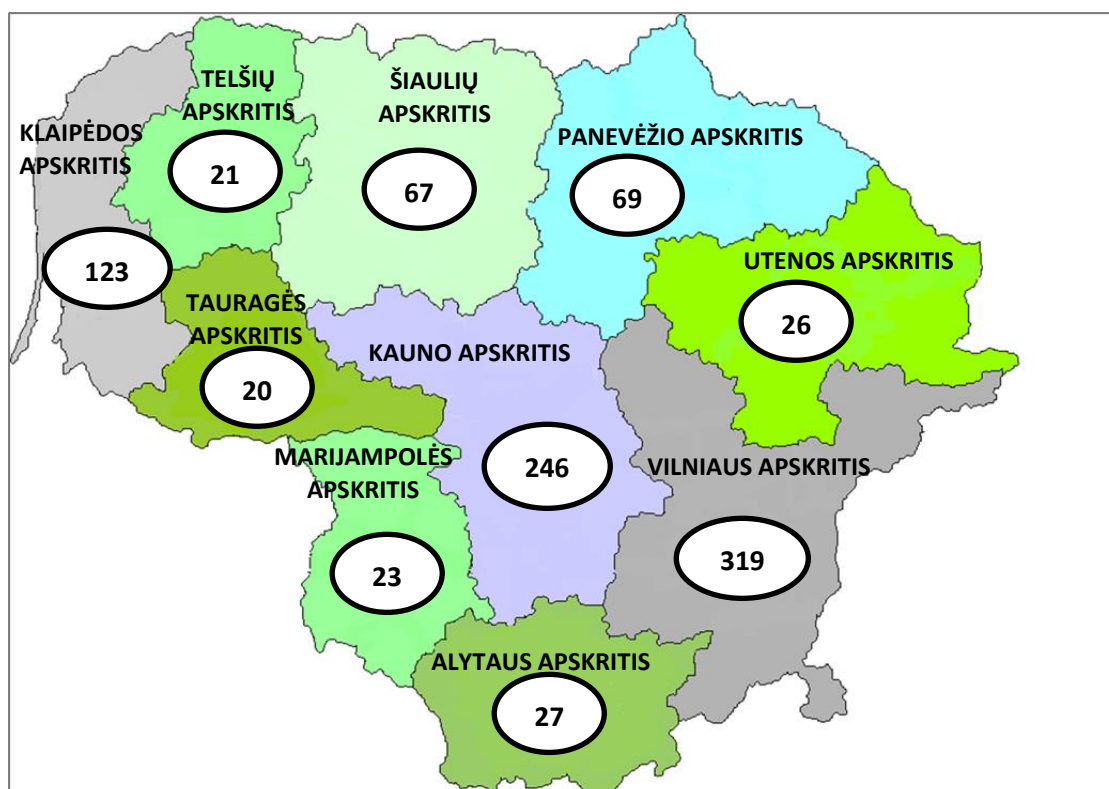
1 lentelė. Brangių DUP skaičius Lietuvos SPI (2020 m.)

Rodikliai	SPI		Iš viso
	Viešosios	Privačios	
Brangių DUP skaičius Lietuvos SPI	864 (92 %)	77 (8 %)	941 (100 %)
Brangių DUP skaičius/ 1 mln. gyv.	309	28	337
Brangių DUP skaičius/ 100 tūkst. gyv.	30,9	2,8	33,7

2. BRANGIŲ DUP PASISKIRSTYMAS PAGAL APSKRITIS

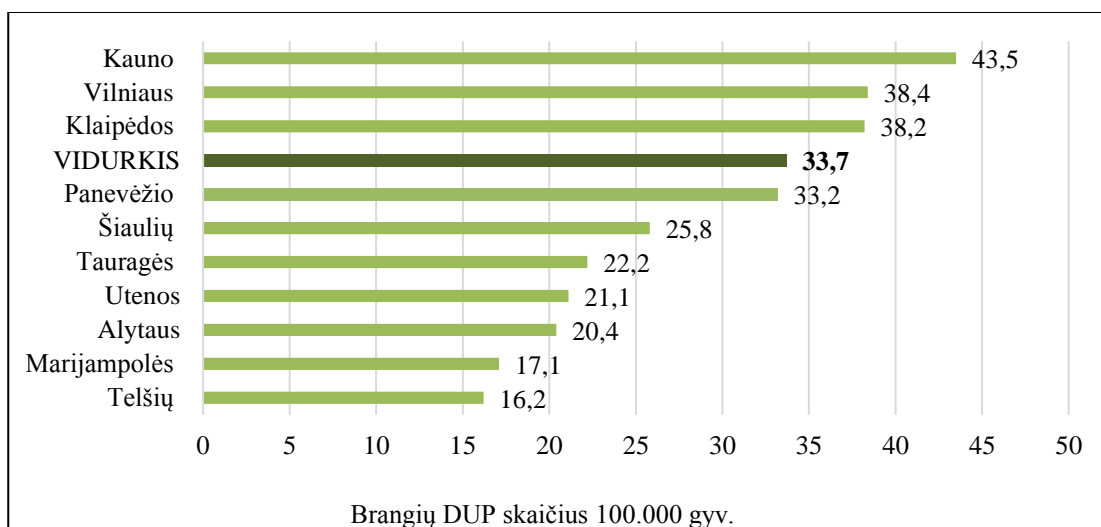
Akreditavimo tarnybos duomenimis, 2020 m. brangūs DUP buvo naudojami visose apskrityse (1 pav.). Daugiausia jų buvo didžiosiose apskrityse: Vilniaus (319 DUP; 34 %) ir Kauno (246 DUP; 26 %).

1 pav. Brangių DUP skaičius apskrityse (2020 m.)

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis apie Lietuvos gyventojų skaičių [1], Lietuvoje 2020 m. teko vidutiniškai 33,7 brangus DUP 100.000-ių gyventojų (1 lent.). Didžiausias brangių DUP ir gyventojų skaičiaus santykis buvo Kauno ir Vilniaus apskrityse (2 pav.). Daroma prielaida, kad tam įtakos turi demografiniai veiksniai (didelis gyventojų skaičius, gyventojų tankumas) bei išvystytas tretinio lygio ir specializuotų asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų tinklas. Pažymėtina, kad konkrečioje apskrityje esantys brangūs DUP yra prieinami (t. y., jomis gali būti teikiamos sveikatos priežiūros paslaugos) ne tik tos vienos apskrities gyventojams (2 pav.).

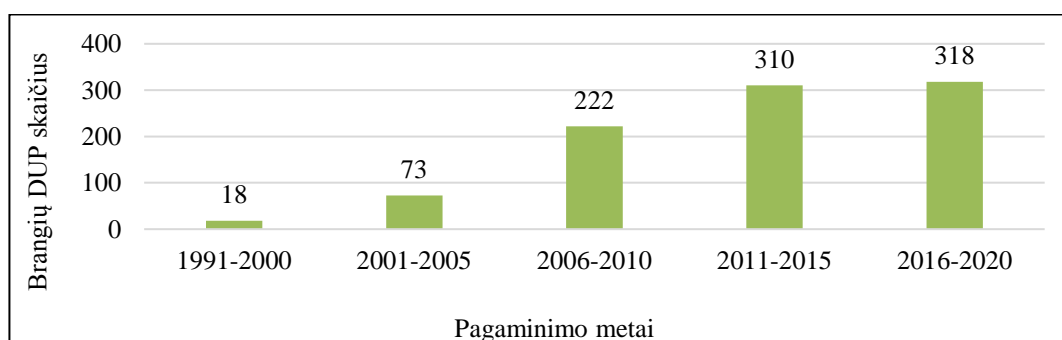
2 pav. Brangių DUP pasiskirstymas 100.000 gyv. apskrityse (2020 m.)

3. BRANGIŲ DUP PASISKIRSTYMAS PAGAL PAGAMINIMO METUS

Akreditavimo tarnybos duomenimis, 2020 m. buvo naudojami brangūs DUP, kurių trečdalis (313 DUP; 33 %) pagaminti prieš daugiau kaip 10 metų (1991–20109 m.), 310 brangūs DUP (33 %) – prieš 6–10 m. (2011–2015 m.) ir 318 brangių DUP (34 %) pagaminti per pastaruosius 5 metus (2016–2020 m.) (3 pav.).

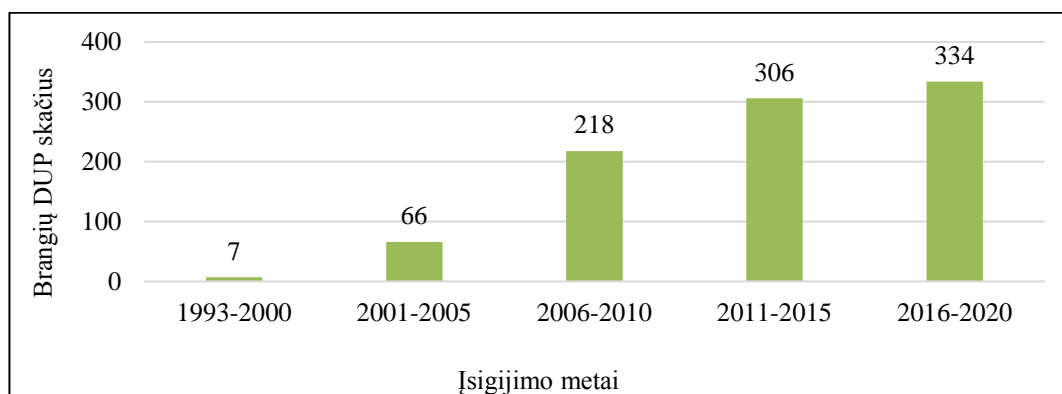
3 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal pagaminimo metus (2020 m.)

4. BRANGIŲ DUP PASISKIRSTYMAS PAGAL ĮSIGIJIMO METUS

Iš 2020 m. naudotų brangių DUP, 334 prietaisų (36 %) buvo įsigyti per pastaruosius 5 m. (2016–2020 m.). Trečdalis (306 DUP; 33 %) visų brangių DUP įsigyti prieš 6–10 m. (2011–2015 m.) ir likęs trečdalis (291 DUP; 31 %) įsigyti seniau nei prieš 10 m. (4 pav.).

4 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal įsigijimo metus (2020 m.)

5. BRANGIŲ DUP PASISKIRSTYMAS PAGAL EKSPLOATAVINĮ AMŽIŲ

Metodika. Eksploatacinis amžius skaičiuotas pagal Kanados sveikatos informacijos instituto (*Canada Institute for Health Information*) taikomą metodiką, kai iš ataskaitinių metų (šiuo atveju 2020 m. gruodžio 31 d.) atimama brangaus DUP prietaiso naudojimo pradžios data [2].

Reikšmė. Didesnio (senesnio) eksploatacinio amžiaus prietaisai siejami su didesne nepageidaujamų įvykių ir techninių gedimų rizika, atsarginių dalių trūkumu, didesnėmis remonto ir techninės priežiūros išlaidomis, mažesne tyrimų vaizdinimo kokybe. Tuo tarpu prietaisų atnaujinimas ar naujų įsigijimas taip pat susijęs su didelėmis pradinėmis investicijomis ir aukštais kvalifikaciniais reikalavimais sveikatos priežiūros specialistams [2].

Kanados radiologų asociacija [2] pritaria, kad **bendra** rekomendacija dėl medicinos prietaisų eksploatavimo trukmės – iki **10 metų**, bet pažymi, kad priklausomai nuo radiologinio prietaiso rūšies ir jo naudojimo intensyvumo (pvz., mažai naudojant prietaisą) bei tinkamai vykdant techninę priežiūrą, galima pailginti naudingą ir saugų prietaiso eksploatavimo (tarnavimo) laiką, tačiau ne daugiau kaip iki **15 metų** (maksimali riba).

Atsižvelgiant į Kanados radiologų asociacijos rekomendaciją dėl maksimalios radiologinio prietaiso eksploatavimo trukmės ribos, Lietuvoje 2020 m. buvo 78 DUP viršijantys rekomenduojamą eksploatavimo laiką.

Radiologinės ir elektromagnetinės pramonės Europos Koordinavimo komitetas (COCIR, angl. *European Coordination Committee of the Radiological, Electromedical and Healthcare IT Industry*) rekomenduoja, kad ne mažiau kaip 60 % naudojamų medicinos prietaisų būtų ne senesni kaip 5 m., iki 30 % – 6–10 m. senumo ir iki 10 % – senesnių kaip 10 m. [3].

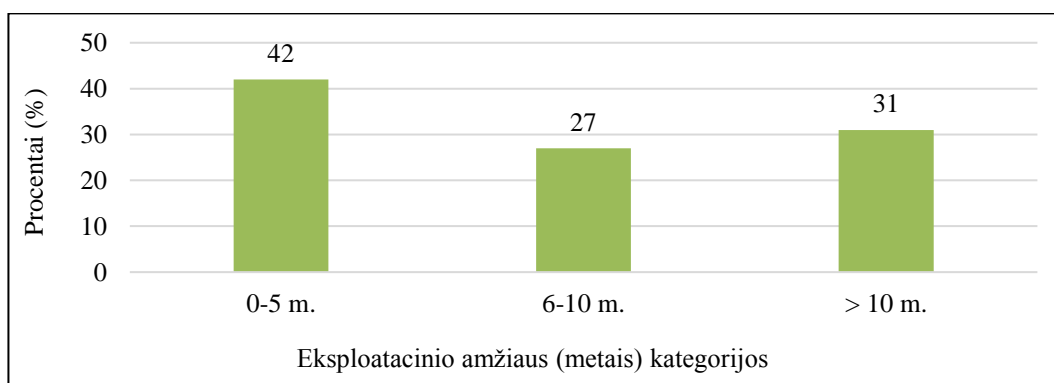
Iš 2020 m. naudotų brangių DUP, dalies (42 %) prietaisų eksploatacinis amžius buvo 0–5 metai, 27 % – 6–10 m. ir 31 % brangių DUP buvo senesni nei 10 m. (2 lent.).

2 lentelė. Brangių DUP eksploatacinio amžiaus vertinimas pagal COCIR rekomendacijas

Eksploatacinio amžiaus rodikliai	Pagal COCIR rekomendacijas	Brangūs DUP Lietuvoje (2016 m.)	Vertinimas
0–5 m.	≥60 %	42 % (394)	Neatitinka (nesiekia rekomenduojamos ribos)
6–10 m.	<30 %	27 % (253)	Atitinka (nesiekia rekomenduojamos ribos)
>10 m.	<10 %	31 % (2694)	Neatitinka (viršija rekomenduojamą ribą)

Vertinant brangių DUP eksploatacinį amžių Lietuvoje pagal COCIR bendras rekomendacijas medicinos priemonių eksploataciniam amžiui, nustatyta, kad brangių DUP pasiskirstymas Lietuvoje tik iš dalies atitinka COCIR rekomendacijas (2 lent.). Lietuvoje iš esmės naudojama santykinai per daug brangių DUP, kurių eksploatacinis amžius yra didesnis nei 10 m. ir santykinai per mažai brangių DUP, kurių eksploatacinis amžius yra ne daugiau kaip 5 m. Brangių DUP kiekis, kurių eksploatacinis amžius 6–10 m., neviršija COCIR rekomendacijų (5 pav.).

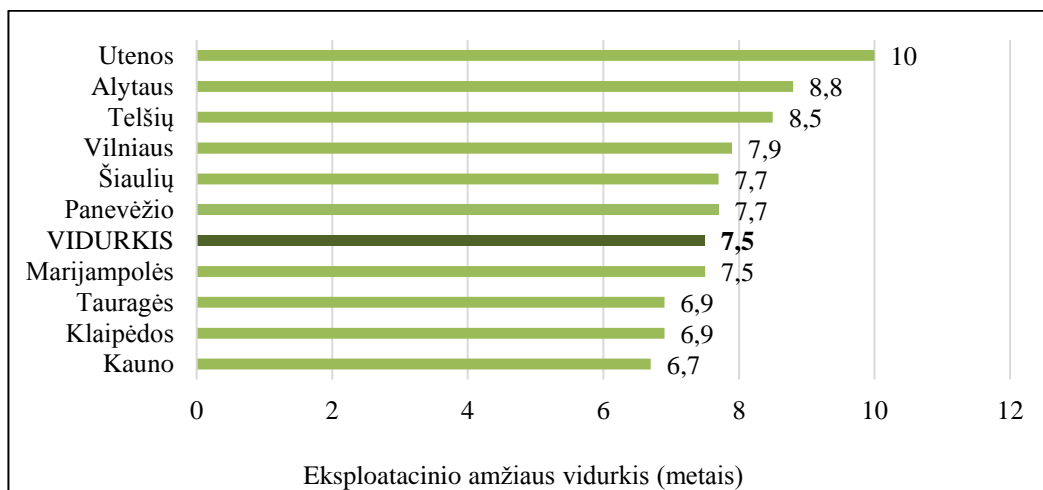
5 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal eksploatacinio amžiaus grupes (2020 m.)

Vidutinis brangių DUP eksploatacinis amžius Lietuvoje. Akreditavimo tarnybos duomenimis, 2020 m. Lietuvoje naudojamų brangių DUP eksploatacinio amžiaus **vidurkis** buvo **7,5 metai** (6 pav.).

Vidutinis brangių DUP eksploatacinis amžius apskrityse. 2020 m. vidutiniškai seniausi brangūs DUP buvo naudojami Utenos apskrityje (vidurkis 10 m.). Kauno apskrityje buvo naudojami santykinai naujausi (vidurkis 6,7 m.) brangūs DUP (6 pav.).

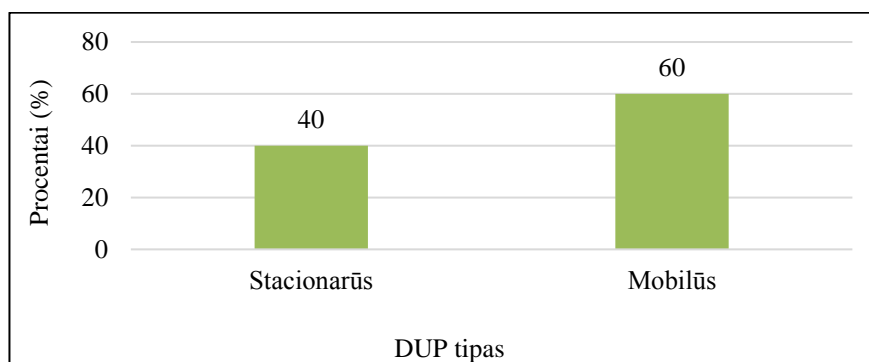
6 pav. Brangių DUP eksploatacinio amžiaus (metais) vidurkis apskrityse (2020 m.)

6. BRANGIŲ DUP PASISKIRSTYMAS PAGAL TECHNINES CHARAKTERISTIKAS

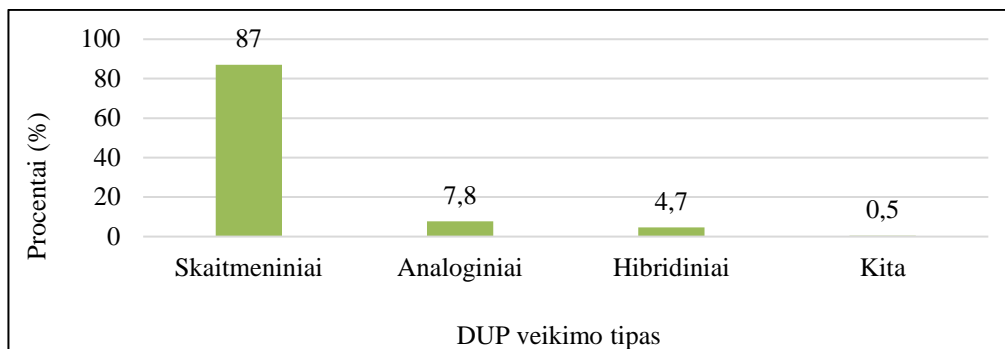
Iš 2020 m. naudotų brangių DUP daugiau nei pusę (60 %) mobilaus tipo, likusi dalis (40 %) sudarė stacionarus tipo DUP (7 pav.).

7 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal tipą (2020 m.)

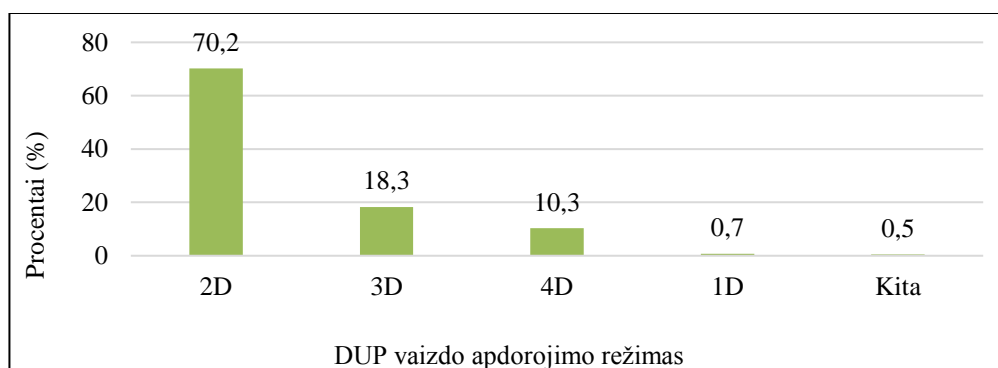
Veikimo tipas. Dauguma 2020 m. naudotų brangių DUP buvo skaitmeniniai (87 %), 7,8 % visų brangių DUP sudarė analoginiai ir 4,7 % – hibridiniai (8 pav.).

8 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal veikimo tipą (2020 m.)

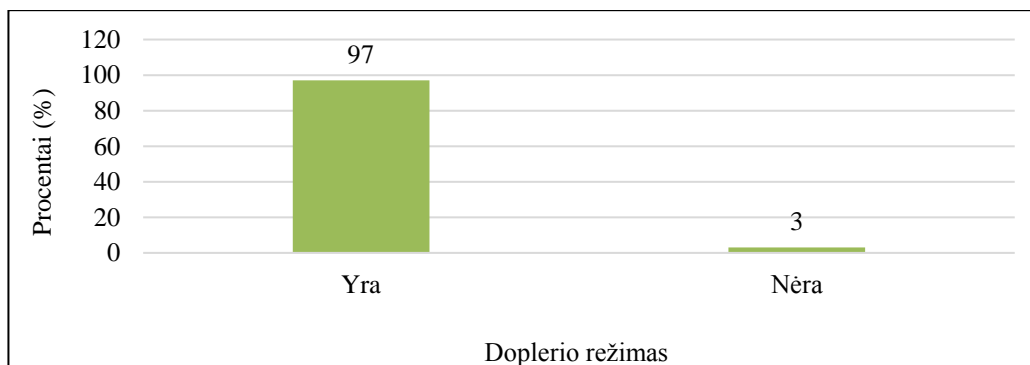
Vaizdo apdorojimo režimas. Dauguma (70 %) 2020 m. Lietuvoje naudotų brangių DUP turėjo 2D vaizdo apdorojimo režimą, 18 % – 3D, o 10 % turėjo 4D režimą (9 pav.).

9 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal vaizdo apdorojimo režimą (2020 m.)

Doplerio režimas. Dauguma (97%) 2020 m. naudotų brangių DUP turėjo doplerio režimą, 3 % – neturėjo (10 pav.).

10 pav. Brangių DUP pasiskirstymas pagal doplerio režimą (2020 m.)

7. NAUDOJIMO INTENSYVUMAS (TYRIMŲ IR NAUDOJIMO VALANDŲ SKAIČIUS)

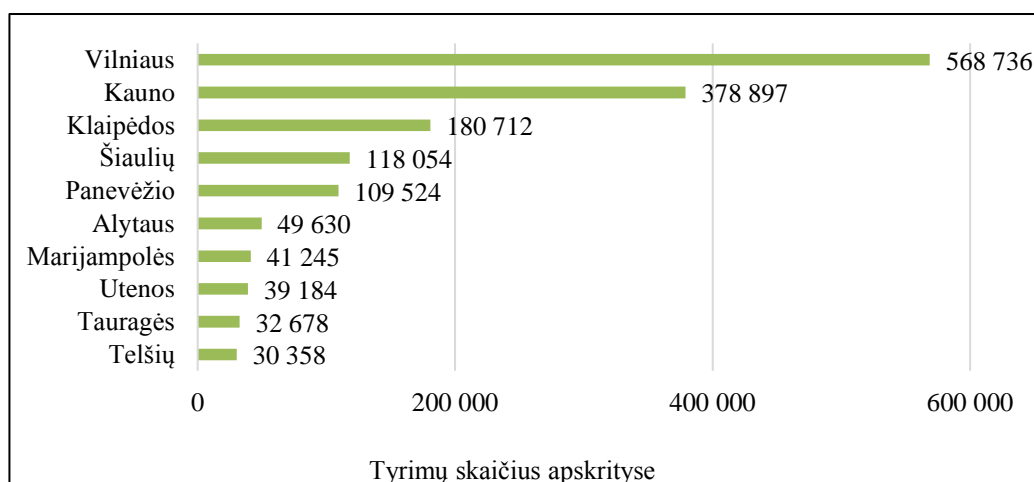
Atliktų tyrimų skaičius. 2020 m. Lietuvos SPI su 941 brangiu DUP buvo atlikta **1.549.018** tyrimų. Daugiausiai šių tyrimų atlikta **Vilniaus apskrityje (568.736)**, sudarančių **37 %** visų Lietuvoje atliekamų tyrimų (3 lent., 11 pav.). Atitinkamai **1.000-iai gyventojų** teko vidutiniškai **554** tyrimai. 2020 m. su kiekvienu brangiu DUP buvo atlikta vidutiniškai **141 tyrimas per mėnesį** (3 lent.).

3 lentelė. Brangiais DUP atliktų tyrimų skaičius (2020 m.)

Apskritis	Tyrimų sk. 2020 m.	Vid. tyrimų sk. 1.000-iai gyventojų	Vid. kiekvienu DUP atliktų tyrimų sk. per mėn.
Vilniaus	568.736	685	155
Kauno	378.897	670	135
Klaipėdos	180.712	562	128
Šiaulių	118.054	454	156
Panevėžio	109.524	527	139
Alytaus	49.630	375	128
Utenos	39.184	317	121
Marijampolės	41.245	306	141
Telšių	30.358	235	153
Tauragės	32.678	363	155
Iš viso:	1.549.018	-	-
Vid. tyrimų sk. 1 000-iai gyventojų:		554	-
Vidutinis kiekvienu DUP atliktų tyrimų sk. per mėn.:			141

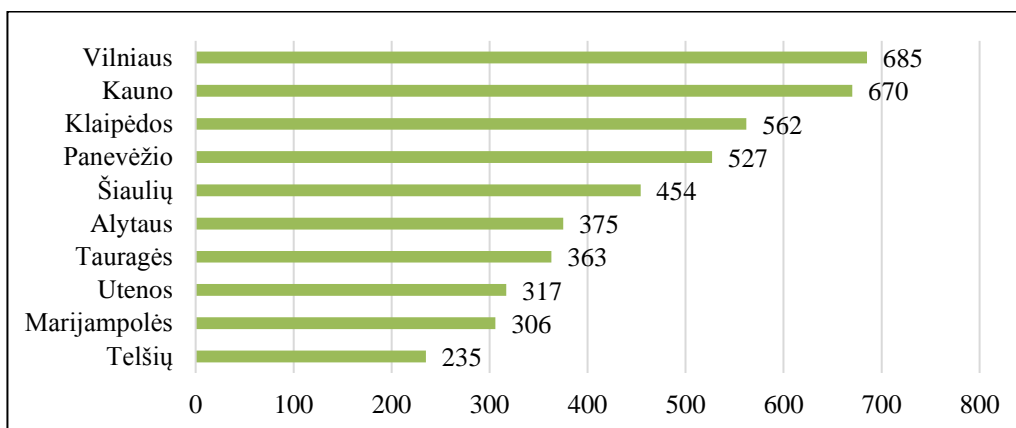
Daugiausiai tyrimų 2020 m. atlikta Vilniaus (568.736 tyrimai) ir Kauno (378.897 tyrimai) apskrityse, mažiausiai – Telšių ir Tauragės apskrityse (11 pav.).

11 pav. Brangių DUP tyrimų skaičius apskrityse (2020 m.)

Daugiausiai 2020 m. atliktų tyrimų 1.000-iui gyventojų teko Vilniaus apskrityje (685), mažiausiai – (235) Telšių apskrityje (12 pav.).

12 pav. Brangių DUP tyrimų skaičius tenkantis 1 tūkst. gyventojų (2020 m.)

Palyginti atliekamų tyrimų skaičių su kitomis Europos šalimis nėra galimybės, nes Europos Sąjungos statistikos agentūra „Eurostat“, PSO ir OECD nesistemina duomenų apie DUP skaičių šalyse ir jų naudojimo intensyvumą.

DUP naudojimo intensyvumas skirstomas į 3 kategorijas, priklausomai nuo atliekamų tyrimų skaičiaus per metus (4 lent.). Pagal per metus atliktų tyrimų skaičių, Lietuvoje didžioji dauguma (**70 %**) visų DUP prietaisų yra naudojami **mažu intensyvumu** (iki 2.000 tyrimų per metus).

4 lentelė. DUP naudojimo intensyvumo vertinimas

Naudojimo intensyvumas	Tyrimų skaičius per metus	Atitinkantis DUP skaičius Lietuvoje
mažas	iki 2.000	(655) 70 %
vidutinis	2.000–4.000	(206) 22 %
intensyvus	>4000	(80) 8 %
IŠ VISO		100 %

2020 m. kiekvienas brangus DUP Lietuvos įstaigose buvo naudojamas vidutiniškai **76 val. per mėnesį**.

8. BRANGIŲ DUP ĮSIGIJIMO KAINA

Remiantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383 „Dėl medicinos prietaisų instaliavimo, naudojimo ir priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2016-02-17 įsakymas Nr. V-27) ir Akreditavimo tarnybos direktoriaus 2014 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. T1-954 „Dėl duomenų apie naudojamus medicinos prietaisus registravimo ir pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2021-05-12 įsakymas Nr. T1-1369), duomenys yra teikiami apie visus DUP, kurių įsigijimo kaina viršija 28.962 eurų.

2020 m. šalies gydymo įstaigos įsigijo 63 brangius DUP, kurių vertė 4.207.643 Eur. Vidutinė 2020 m. įsigytų brangių DUP įsigijimo kaina – apie 66.788 [187.550 - 29.887] Eur.

BRANGIŲ DIAGNOSTINIŲ ULTRAGARSINIŲ PRIETAISŲ NAUDOJIMO LIETUVOS SPĮ IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

- 1. Brangių diagnostinių ultragarsinių prietaisų (DUP) skaičius.** Akreditavimo tarnybos 2020 m. duomenimis, Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigose buvo 941 brangus DUP, dauguma (92 %) jų – viešosiose SPĮ. Privačios SPĮ teikė duomenis už 77 brangius DUP. Pagal DUP skaičių, tenkantį 1 mln. gyventojų, Lietuvos rodiklis buvo 309 DUP. Palyginti su Europos šalimis nėra galimybės, nes tokie duomenys nekaupiami ir nepublikuojami tarptautinėse statistinių duomenų internetinėse prieigose. DUP skaičius SPĮ kasmet auga. Didžiausias brangių DUP tankis 2020 m. buvo Vilniaus ir Kauno apskrityse. Atsižvelgiant į demografinius veiksnius bei išvystytą asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklą, daroma prielaida, kad brangių DUP prieinamumas šalyje yra užtikrintas. ***Rekomenduojama prieš priimant sprendimus dėl DUP skaičiaus didėjimo ar mažėjimo įvertinti esamos infrastruktūros pajėgumus.***
- 2. Brangių diagnostinių ultragarsinių prietaisų eksploatacinis amžius.** DUP vidutinis eksploatacinis amžius (metais) 2020 m. Lietuvoje buvo 7,5 m. Vertinant pagal COCIR pateiktas rekomendacijas, tai tinkamos naudoti technologijos, netolimoje ateityje reikalausiančios investicinių sprendimų jų atnaujinimui. Lietuvoje yra per mažai naujų (0 - 5 m.) ir per daug senų DUP (>10 m.). 2020 m. 8 % DUP (78 DUP) buvo senesni nei 15 m., bet vis dar naudojami šalies SPĮ. Didžiausio eksploatacinio amžiaus DUP buvo Utenos (10 m.) ir Alytaus (8,8 m.) apskrityse ir ženkliai viršijo bendrą Lietuvos vidurkį (7,5 m.) Vadovaujantis Kanados radiologų asociacijos rekomendacijomis, senesni nei 15 metų prietaisai neturėtų būti naudojami. Atsižvelgiant į tai, daroma išvada, kad reikalingi aktyvesni veiksmai užtikrinantys senesnių nei 15 m. DUP atnaujinimo procesus. ***Rekomenduojama numatyti ir įgyvendinti priemones, užtikrinančias tinkamą ir savalaikį DUP materialinės bazės atnaujinimo proceso įgyvendinimą, prioritetą skiriant seniausių (Utenos ir Alytaus apskrityje) bei intensyviausiai naudojamų DUP atnaujinimui (prietaisų pakeitimu naujais) bei skatinti senesnių nei 10 m. DUP nurašymo inicijavimo bei atskaitomybės veiksmus.***
- 3. Brangių diagnostinių ultragarsinių prietaisų naudojimo intensyvumas.**
 - Naudojimo intensyvumas vertintas pagal vidutinį su 1 DUP atliktų tyrimų skaičių per 1 mėnesį. Akreditavimo tarnybos duomenimis, su 1 DUP 2020 m. SPĮ vidutiniškai per mėnesį buvo atlikta 141 tyrimas ir šis rodiklis ženkliai krito (39 %) lyginant su praeitais metais.

Daugiausia tyrimų su DUP 2020 m. atlikta Vilniaus ir Kauno apskrityse, kur ir yra didžiausia jų koncentracija.

- Vertinant pagal DUP naudojimo intensyvumo klasifikaciją, didžioji dauguma (70 %) DUP buvo naudojami mažu intensyvumu (iki 2.000 tyrimų per metus), 22 % DUP naudojami vidutiniu ir tik 8 % DUP naudojami dideliu intensyvumu. Palyginus su praeitų metų duomenimis, 2020 m. stebimi neigiami DUP naudojimo intensyvumo pokyčiai – 14 % išaugo mažu intensyvumu naudojamų DUP ir siekė 70 % (2019 – 56 %; 2018 – 54 %; 2017 m. – 52,8 %), net 12 % sumažėjo intensyviai naudojamų DUP iki 8 % (2019 – 20 %; 2018 – 21 %; 2017 m. – 20,6 %) skaičius. Vidutiniu intensyvumu naudojamų DUP (2019 – 24 %; 2018 – 25 %; 2017 m. – 26,8 %) skaičius krito mažiausia – tik 2 %. Manoma, kad 2020 m. įvesti karantino ribojimai turėjo tiesioginės įtakos DUP tyrimų skaičiaus mažėjimui šalies gydymo įstaigose bei DUP naudojimo intensyvumo rodikliams. Atsižvelgiant į išryškėjusias 2020 m. tendencijas daroma išvada, kad organizacine prasme šalies gydymo įstaigose nėra užtikrintas racionalus didžiosios dalies DUP eksploatavimas. ***Rekomenduojama sudaryti palankias sąlygas DUP infrastruktūros pajėgumų augimui siekiant efektyvesnio ir intensyvesnio šiuo metu mažu intensyvumu naudojamų DUP eksploatavimui.***

LITERATŪRA

1. LR Oficialios statistikos portalas. Gyventojų skaičius 2017 m. pradžioje buvo 2 847 904. Prieiga internetu: <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=b0ee3446-8927-45a4-9e3a-403872b88143>
2. Canadian Institute for Health Information. Medical Imaging in Canada, 2007 (Ottawa, Ont.: CIHI, 2008, p. 12-13, 61). Prieiga internetu: http://secure.cihi.ca/cihiweb/products/MIT_2007_e.pdf
3. COCIR 50th Anniversary age profile edition 2009. Diagnostic medical imaging devices “The continued need for sustained investment” Sustainable Competence in Advancing Healthcare. European Coordination Committee of the Radiological, Electromedical and Healthcare IT Industry. Prieiga internetu: http://www.cocir.org/uploads/documents/-609-new_members_ws_-_del.3_-_cocir_age_profile_17_june_2009.pdf